

Reflectie vanuit het Kinderrechtencommissariaat

Spreker: Naima CHARKAOUI, beleidsmedewerker

Verslag: Katrien HERBOTS, Kenniscentrum Kinderrechten

Tijdens de workshops legde Naima Charkaoui haar oor te luisteren bij de vier werkgroepen. In haar slotwoord formuleert ze vier tweedelingen die haar frapperen wanneer er sprake is van digitale media en kinderen en jongeren. Ze eindigt met een kernuitdaging om indachtig te houden wanneer we als onderzoeker, beleidsmaker of praktijkwerker, geïnspireerd vanuit de kinderrechten, na Research on Stage samen wijs en verbindend aan de slag gaan.

1. Steeds wederkerende tweedelingen

1.1. Paniek – Euforie

Wanneer er wordt gesproken over digitale media en kinderen en jongeren is er enerzijds heel wat ‘paniek’ hoorbaar. Er wordt verwezen naar gevaren, privacy, online risico’s, cyberpesten, sexting,... Vanuit een kinderrechtenperspectief moeten er voldoende waarborgen en garanties zijn dat kinderen en jongeren hiertegen ‘beschermd’ worden. Anderzijds is er ‘euforie’ merkbaar. Digitale media creëren heel wat mogelijkheden, zijn educatief, wekken creativiteit in de hand,... Kortom, het is participatiebevorderend.

Bescherming wordt daarom soms geboden door participatie te beperken. Dit kan gebeuren in gezinscontext, op school, maar ook op beleidsniveau. Een Europese beslissing om toegang tot internet te verbieden voor jongeren onder 16 jaar mits ouderlijke toestemming, getuigt hiervan.

Deze opdeling is echter artificieel. Het besef groeit dat vroege en begeleide participatie de beste bescherming is. De aandacht voor kwetsbaarheid en weerbaarheid zit hierin verweven. Dit is immers ook zo in de offline wereld als het bijvoorbeeld gaat over kinderen en jongeren en buiten spelen.

1.2. Online – Offline

Het lijkt soms alsof ‘online’ en ‘offline’ compleet andere werelden zijn. Deze opdeling wordt vaak zeer letterlijk gehanteerd. Een voorbeeld hiervan is een geval van cyberpesten tussen jongeren van dezelfde

school waarbij de school van oordeel is dat ze niet moet tussen komen (geen verantwoordelijkheid draagt) omdat het pesten buiten de schoolmuren voorvalt.

Online en offline zijn nochtans nauw verweven. De verbindingen tussen beide leefwerelden moeten zichtbaar(der) worden gemaakt.

Ook de opdracht van ondersteuningsfiguren (ouders, leerkrachten, opvoeders,...) is niet zo anders: ze moeten kinderen leren omgaan met, begeleiden en (experimenter)ruimte geven.

1.3. Kinderen/jongeren – Volwassenen

Ook wanneer het gaat om digitale media wordt nog vaak vanuit een klassieke hiërarchische relatie gekeken: van volwassenen naar kinderen en jongeren toe. De realiteit toont echter aan dat de relaties vloeibaarder zijn.

Volwassenen zijn niet automatisch mediawijzer dan kinderen en jongeren. Ook zij moeten het zelf ontdekken. Volwassenen genieten op dit vlak minder van een ervaringsvoorsprong.

Het loslaten van de tweedeling wordt aangeraden. Door het invoeren van een *kindnorm* kan bijvoorbeeld van de industrie worden afgedwongen dat gebruiksvoorwaarden en klachtenprocedures begrijpelijk en toegankelijk zijn voor kinderen en, bijgevolg, ook voor iedere volwassene.

De artificiële opdeling tussen volwassenen en kinderen moet worden losgelaten om in de plaats daarvan samen digitale media te gebruiken en te ontdekken. Kennis wordt zo complementair ingezet en opgedaan in plaats van deze hiërarchisch in te vullen.

1.4. Toegang – Vaardigheden

De digitale kloof bevindt zich op twee niveaus. Hier komt vanuit kinderrechtenperspectief de 'provisie'-waarborg kijken.

Oorspronkelijk kende de samenleving een kloof op vlak van toegang tot het digitale: het al dan niet hebben van een computer en/of internettoegang.

Een vlotte, individuele toegang tot het internet wordt momenteel meer en meer beschouwd als een basisvoorziening. Internet legt immers de link met de samenleving, online maar ook offline. Een recente studie van het Kinderrechtencommissariaat naar dak- en thuisloosheid leert in die zin dat jongeren het moeilijk hebben met de afwezigheid van een vlotte toegang tot internet in opvangvoorzieningen bij thuisloosheid. Internet is immers nodig voor ontspanning, om contacten te onderhouden met familie en vrienden, voor het maken van schoolopdrachten enz.¹

Nu komt er nog een digitale kloof van tweede graad bij: deze van het al dan niet hebben van digitale vaardigheden. Ook het bezitten van de nodige vaardigheden is in onze snel digitaliserende maatschappij een basisvereiste geworden om te kunnen deelnemen aan de samenleving, zowel online als offline. De digitalisering van facturen, (bank)betalingen en tickets voor openbare vervoersmaatschappijen zijn sprekende voorbeelden.

---

¹ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT (2016). *(n)ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kinderrechtenperspectief*. Rapport, 148p. <http://www.kinderrechtencommissariaat.be/publications/detail/n-ergens-kind-aan-huis-voor-dak-en-thuisloosheid-vanuit-kindperspectief-1>

Het blijft een belangrijke overheidsopdracht om digitale toegang en digitale vaardigheden voor iedereen te blijven garanderen.

2. Kernuitdaging

De insteek van vandaag was om te vertrekken vanuit de positieve kant van digitale media en kinderen en jongeren, zonder blind te willen zijn voor de sociale en digitale kloof.

Inzetten op digitale vaardigheden is een doel op zich, maar kan eveneens ook een middel zijn om de sociale kloof te doorbreken. De workshops leren dat digitalisering ook empowerend kan werken en dialoog tussen leefwerelden mogelijk en zichtbaar maakt.

Digitale media dragen op die manier bij aan het dichten van de sociale kloof en aan het creëren van verbinding tussen mensen.